

Broj: 03-34-4808-1/23
Mostar, 17. 11. 2023. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
PARLAMENT FEDERACIJE
DOM NARODA
n/r mr. sci. Izmir Hadživdić, sekretar
Hamdije Kreševljakovića 3
71 000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO

Primljeno: 24-11-2023			
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
05/2	-02-	428	/23

PREDMET: Delegatsko pitanje, odgovor, dostavlja se

Poštovani,

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke zaprimilo je Vaš akt broj: 05/2-02-428/23 od 02.11.2023. godine, kojim nam je dostavljeno delegatsko pitanje koje je postavila Sanela Klarić, delegatkinja u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Ispod citiramo postavljeno delegatsko pitanje delegatkinje Sanele Klarić:

„Da li ste, u saradnji sa nadležnim kantonalnim zavodima za javno zdravstvo u FBiH, u nastavne planove i programe za osnovne i srednje škole uključili temu štetnosti pušenja za zdravlje kako je propisano članom 26. Zakona o kontroli i ograničenoj upotrebi duhana, duhanskih i ostalih proizvoda za pušenje (Službene novine Federacije BiH 38/22)?“

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke ispod daje odgovor na navedeno delegatsko pitanje.

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je iniciralo kreiranje nastavnih i vannastavnih sadržaja o zdravim životnim stilovima, kao dijela procesa izrade kurikuluma za devetogodišnju osnovnu školu, u koji se integriraju teme o seksualnom i reproduktivnom zdravlju, promjenama u adolescenciji, posljedicama konzumiranja alkohola, duhana i opojnih droga na rast i razvoj u adolescenciji, značaju zdrave ishrane, te o upućivanju djeteta na vrijednosti porodičnog i drugih oblika društvenog života.

Također, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je u saradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva, kantonalnim ministarstvima obrazovanja i zdravstva, pedagoškim

zavodima, Vijećem roditelja Kantona Sarajevo i Asocijacijom XY učestvovalo u izradi kurikuluma „Zdravi stilovi života“ te pripadajućeg Priručnika za nastavnike.

U okviru alternativnog predmeta „Zdravi stilovi života“ za učenike od 5. do 9. razreda, koji je uveden u Kanton Sarajevo i Bosansko-podrinjski kanton, izučavaju se teme koje se odnose na zdravu ishranu, fizičke aktivnosti, suzbijanje zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, gender aspekta, prevencije nasilja u školi i njegovanja i afirmacije različitosti.

U toku je implementacija prvog modula programa „Sveobuhvatno učenje o zdravlju i blagostanju djece i mladih u Federaciji BiH“, u saradnji Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, kantonalnih ministarstava obrazovanja, pedagoških zavoda, stručnjaka iz oblasti zdravstva, te Populacijskog fonda UN-a, u okviru kojeg su urađeni priručnici za nastavnike, nakon čega slijedi obuka nastavnog osoblja, a krajnji cilj je smanjenje faktora rizika koji egzistiraju među djecom i mladima primjenom sveobuhvatnih obrazovnih pristupa koji doprinose jačanju psihosocijalnih komponenti.

Nadalje, Okvirni nastavni plan i program za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji BiH (ONPP), na osnovu kojeg se pišu udžbenici, sadrži nastavne teme, odnosno nastavne jedinice koje su usmjerene prema prevenciji upotrebe droga i duhana: U ONPP-u se ova tema obrađuje u sljedećim nastavnim predmetima: Tjelesni i zdravstveni odgoj za 2. razred devetogodišnje osnovne škole, Moja okolina za 3. razred devetogodišnje osnovne škole i Biologija za 9. razred devetogodišnje osnovne škole. Sljedi izvod iz ONPP-a za devetogodišnju osnovnu školu:

1. Tjelesni i zdravstveni odgoj za 2. razred devetogodišnje osnovne škole

Zdravstveno preventivni sadržaji moraju da odgovore zdravstvenim potrebama učenika. Kako je škola dinamična organizacija, ona mora da odgovori promjenama zdravstvenih potreba učenika, školske sredine i socijalnog okruženja. Sadržaj i metode moraju biti sistematski planirani i sprovedeni uz uključivanje: zdravstvenih radnika, učenika, nastavnika, nenastavnog osoblja i roditelja.

Za prvi ciklus obaveznog obrazovanja, tematski sadržaji zdravstvenog odgoja su: naše tijelo; lična higijena; zdravi zubi; zdrava ishrana; nastanak bolesti - kako očuvati zdravlje; zdrava kičma i kostur; zdrava životna sredina; posljedice uzimanja droga, alkohola i duhana po zdravlje; značaj tjelesne aktivnosti i rekreacije za zdravlje; značaj igre i radosti za zdravlje; značaj školske sredine za zdravlje.

Zdravstvene radionice, odnosno edukativne grupne igre bit će trenuci kada će djeca učiti kako da izbjegnu situacije u kojima mogu da se povrede, kako da održavaju ličnu higijenu (pranje ruku i zuba, umivanje, tuširanje), kako da održavaju kolektivnu higijenu, o štetnosti droga, pušenja i konzumiranja alkohola, kako da zatraže pomoć ako su žrtva zlostavljanja, pri čemu nastavnik mora voditi računa da ne zaplaši i ne zabrine djecu.

2. Moja okolina za 3. razred devetogodišnje osnovne škole:

U okviru nastavne teme Zdravlje, obrađuje se nastavna jedinica Duhan, alkohol i droga: Ishodi učenja za ovu nastavnu jedinicu su sljedeći: učenici znaju da su duhan, alkohol i droga štetni za ljudsko zdravlje, svjesni su štetnosti duhana, alkohola i droge i na to upozoravaju druge, itd.

3. **Biologija za 9. razred devetogodišnje osnovne škole:**

Zdravlje centralnog nervnog sistema mogu narušiti različiti faktori vanjske sredine (saobraćajne nezgode, pretjerano korištenje alkoholnih pića i narkotika i dr.).

Štetno djelovanje droga na mladi organizam.

Kratkotrajne i dugotrajne posljedice ovisnosti na zdravlje.

Ovisnosti donose štetu pojedincu, porodici i društvu.

Neophodno je voditi akcije sprečavanja ovisnosti svih vrsta, ali i pomagati ovisnicima u procesu odvikavanja.

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke učestvuje u provođenju Strateškog plana za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u FBiH 2020-2025.

Imajući u vidu da prioritet svakog društva mora da bude ulaganje u djecu, jer osiguranje zdravog starta u životu ima dalekosežne pozitivne utjecaje u stjecanju osnovnih socijalnih vrijednosti, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine usvojila je Strateški plan za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u Federaciji BiH 2020-2025. godine, te zadužila Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke da u saradnji sa federalnim ministarstvima zdravstva, rada i socijalne politike te finansija, kao i Zavodom za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine i UNICEF-om BiH, koordinira realizacijom aktivnosti koje su u njemu planirane. Planirane aktivnosti su bazirane na multisektorskom pristupu a realizirat će se s ciljem nastavka unapređenja uslova za adekvatan rani i rast razvoj djece, kao i sveobuhvatnog pristupa cijeloj porodici. Prioritetni pravci djelovanja u novom strateškom dokumentu definirani su na osnovu analize trenutnog stanja u oblasti ranog rasta i razvoja, a u okviru pet komponentni poticajne brige neophodne za ostvarenje punog potencijala djeteta (dobro zdravlje, adekvatna ishrana, odgovorna njega, prilika za rano učenje i sigurnost).

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke učestvuje u realizaciji programa „Zdravo jedi, zdravo rasti“ – Odgojno-obrazovne ustanove, prijatelji zdrave ishrane, čiji je cilj uspostavljanje i širenje mreže školskih i vrtićkih zajednica u kojima je unaprijeđen pristup zdravlju djece i osiguran njihov optimalan rast i razvoj. Programske aktivnosti se provode intersektorski, u intenzivnoj saradnji zdravstvenog i obrazovnog sektora, uz koordinaciju Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke i podršku UNICEF-a BiH. Aktivnosti su fokusirane na pripremu vrtićkih politika vezanih za ishranu i fizičke aktivnosti, izgradnju kapaciteta vrtićke zajednice za promociju zdrave ishrane, unapređenje programa rada s djecom, unapređenje jelovnika, unapređenje infrastrukture za tjelesne aktivnosti, i unapređenje saradnje sa zdravstvenim službama. U aktivnostima učestvuju djeca, roditelji, odgajatelji, kuhari i ostalo osoblje predškolskih/ školskih ustanova, a krajnji cilj je da se unaprijedi zdravlje djece i preveniraju oboljenja uzrokovana nepravilnom ishranom i nezdravim životnim stilovima. Okosnicu Programa predstavlja primjena standarda i normativa ishrane koje je u formi Smjernica za zdravu ishranu djece predškolskog i školskog uzrasta donijelo Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, u saradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva i Zavodom za javno zdravstvo Federacije BiH, kao i

Smjernica za zdravu ishranu djece do tri godine, koje je donijelo Federalno ministarstvo zdravstva.

Napominjemo da je Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke zaprimilo akt sekretara Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 05/2-02-29/23 od 10.10.2023. godine, kojim smo obaviješteni da je na 4. sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, održanoj 05.10.2023. godine, delegatkinja Sanela Klarić postavila delegatska pitanja. Dostavljen nam je izvod iz neautoriziranog magnetofonskog snimka sjednice Doma naroda u kojem su sadržana delegatska pitanja, s molbom da odgovore na delegatska pitanja dostavimo Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

U vezi s navedenim, obavještavamo Vas da smo delegatsko pitanje koje se odnosi na obrazovanje prosljedili kantonalnim ministarstvima obrazovanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, naš akt broj: 01-45-4472-1/23 od 18.10.2023. godine, s molbom da Federalnom ministarstvu obrazovanja i nauke dostave odgovor na pitanje kako bismo iste kompletirali i, s odgovorom Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, dostavili Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Do danas, pristigla su dva odgovora kantonalnih ministarstava obrazovanja, i to: Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, broj: 10-34-159700-05/23 od 03.11.2023. godine i Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i sporta Posavskog kantona broj: 06-34-1184-3/23 od 30.10.2023. godine, koje dostavljamo u prilogu ovog akta.

S poštovanjem,

MINISTRICA
prof.dr. Jasna Duraković
Jasna Duraković

Prilog:

- 1.akt Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, broj: 10-34-159700-05/23 od 03.11.2023. godine,
- 2.akt Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i sporta Posavskog kantona broj: 06-34-1184-3/23 od 30.10.2023. godine.

Dostaviti:

- Naslovu
- a/a.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE,
NAUKU, KULTURU I SPORT

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
ZENICA-DOBOJ CANTON
MINISTRY OF EDUCATION,
SCIENCE, CULTURE & SPORT

Broj: 10-34-159700-05/23
Zenica, 03.11.2023. godine

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke
Dr. Ante Starčevića b.b.
88000 Mostar
n/r ministrice

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE I NAUKU
M O S T A R

8.11.2023

ORG. JED.	Broj	Šifra	Vrijednost
OF	45-	4472-1/23	

Predmet: Odgovor na delegatsko pitanje, dostavlja se

Postupajući povodom Vašeg akta, broj: 01-45-4472-1/23, od 18.10.2023. godine (zaprimljen na Protokol Kantona 25.10.2023. godine), putem kojeg se od ovog organa kantonalne uprave traži odgovor na delegatsko pitanje da li su u „nastavne planove i programe za osnovne i srednje škole uključene teme o štetnosti pušenja za zdravlje, a u skladu s članom 26. Zakona o kontroli ograničene upotrebe duhana, duhanskih i ostalih proizvoda za pušenje u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 38/22), koje je postavila delegatkinja Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine Sanela Klarić, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona se očituje na sljedeći način:

- Prema članu 5. stav (7) Zakona o osnovnoj školi („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 3/18) i članu 7. stav (2) Zakona o srednjoj školi („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 9/17) u školi ne smije postojati bilo kakav „oblik zastrašivanja, zlostavljanja, fizičkog kažnjavanja, vrijeđanja, ponižavanja ili degradiranja i drugih negativnih pojava štetnih po zdravlje, uključujući i štetu izazvanu pušenjem ili upotrebom drugih opojnih i zakonom zabranjenih sredstava u školskim prostorijama“.
- U članu 7. i članu 8. Modela Pravilnika o kućnom redu s etičkim kodeksom donesenim od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona (akt broj: 10-38-02-18726-3/19 od 30.12.2019. godine) navodi se da je „zabranjeno konzumiranje duhana, alkohola i uživanje bilo kakvih opojnih sredstava u školi i dvorištu škole za učenike, a da se radnici škole obavezuju da se pridržavaju zabrane konzumiranja duhana u prostorijama škole...“. U skladu s članom 21. navedenog Modela Pravilnika o kućnom redu s etičkim kodeksom škole se obavezuju da usaglase interne akte (Pravila škole i Pravilnik o kućnom redu s etičkim kodeksom) s odredbama Modela Pravilnika o kućnom redu s etičkim kodeksom.
- U skladu sa Metodologijom za izradu godišnjeg programa rada osnovnih škola i Metodologijom za izradu godišnjih programa rada svih tipova srednjih škola i domova učenika („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/19) škole su dužne izraditi interni plan i program rada odjeljenskih zajednica, a što podrazumijeva i obavezu realizacije tema o *Prevenaciji bolesti ovisnosti i zaštita zdravlja na časovima odjeljenskih zajednica u svim osnovnim i srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona.*

- U svim osnovnim i srednjim školama kontinuirano se provodi primarna i sekundarna prevencija štetnosti pušenja za zdravlje učenika u skladu sa sadržajima važećih nastavnih planova i programa. O navedenoj temi učenici se upoznaju kroz različite nastavne predmete, a najviše u okviru onih nastavnih predmeta u kojima se jasno naglašava negativan utjecaj pušenja na zdravlje (npr: biologija – zdravstveni aspekt, vjeronauka/vjeronauk – teološki aspekt i sl.).
- O štetnosti pušenja na zdravlje učenici uče i kroz vannastavne aktivnosti, tj. na nastavnim satima odjeljenskih zajednica, sekcijama, kroz realizaciju projekata vijeća roditelja i vijeća učenika i sl.
- Također, u osnovnim i srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona, već dugi niz godina, realiziraju se različiti projekti koji uključuju i djecu, a koji obrađuju teme o štetnosti pušenja na zdravlje učenika i mladih osoba (posljedice pušenja duhana, nargile, ovisnost o pušenju - loše navike itd.).
- Također, uz saglasnost resornog ministarstva, kantonalna ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona kontinuirano provodi preventivne mjere (predavanja, radionice) u osnovnim i srednjim školama na području Kantona u cilju podizanja svijesti djece, mladih, roditelja/staratelja, nastavnog osoblja o raznim bolestima ovisnosti koje direktno ugrožavaju mentalno zdravlje djece i mladih. Naime, Zavod za bolesti ovisnosti je kantonalna javna ustanova koju je osnovala Skupština Zeničko-dobojskog kantona i Odlukom o osnivanju definirana je, kao jedna od obaveza institucije i prevencija bolesti ovisnosti kroz provođenje programa edukacije, predavanja i ostvarivanje saradnje s obrazovnim institucijama.
- U posljednjih nekoliko godina Zavodom za bolesti ovisnosti u osnovnim i srednjim školama realizirao je sljedeće projekte: Projekat „Edukacija učenika uzrasta od 13 do 18 godina iz oblasti hemijskih i nehemijskih ovisnosti, Projekat „Edukacija Vijeća učenika iz oblasti hemijskih i nehemijskih ovisnosti“, Projekat „Bolje se družiti uživo“ namijenjen za učenike osnovnih škola u sklopu edukacije o ovisnosti o internetu i društvenim mrežama i istraživanje „Obilježja igranja igara na sreću i kockanja kod srednjoškolaca u gradu Zenica“.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona Vas obavještava da su škole odgojno-obrazovne ustanove u kojima se kroz cjelokupan odgojno-obrazovni rad s učenicima i njihovim roditeljima kontinuirano naglašava važnost i poklanja neophodna pažnja temama koje doprinose zaštiti zdravlja djece i mladih, te poduzimaju mjere u cilju razvoja zdravih stilova života kod učenika osnovnih i srednjih škola, kao i preventivne korake u cilju zaštite zdravlja mladih u kontekstu različitih bolesti ovisnosti.

S poštovanjem,

DOSTAVLJENO:

1 x Naslovu,

1 x a/a, 03

MINISTAR
Mirza Mušija

Bosna i Hercegovina, Zenica, Kućukovići br. 2
 Tel: 032/460-840, fax: 460-842
 e-mail min.obrazovanje@zdk.ba

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA POSAVSKA
Ministarstvo prosvjete, znanosti,
kulture i sporta

Broj: 06-34-1184-3/23
Orašje, 30. 10. 2023. god.

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

9. 11. 2023
06-34-4862/23

Federalno ministarstvo obrazovanja i znanosti
Ante Starčevića bb
88 000 Mostar

PREDMET: Delegatsko pitanje, odgovor, dostavlja se. -

Poštovani,

shodno Vašem upitu o uključivanju teme štetnosti pušenja za zdravlje u nastavne planove i programe osnovnih i srednjih škola na području Županije Posavske obavještavamo Vas da smo u lipnju 2023. godine održali sastanak sa ravnateljima osnovnih i srednjih škola na području Županije Posavske na kojem smo između ostalog imali točke Dnevnog reda o zabrani i štetnosti duhanskih proizvoda u školama.

S obzirom da se radi o teškim posljedicama po zdravlje konzumenata zabrana duhanskih i ostalih proizvoda u osnovnim i srednjim školama je pozitivan korak prema promicanju zdravog i sigurnog okruženja za učenike.

Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije Posavske na početku školske 2023./24. godine obavijestilo je sve škole da u satima razrednika planiraju obvezne teme o štetnom utjecaju uporabe duhanskih proizvoda na zdravlje te da se svaka škola može obratiti nadležnom županijskom zavodu za javno zdravstvo prilikom realizacije istog.

Na temelju svega gore navedenoga možemo slobodno reći da su osnovne i srednje škole na području Županije Posavske postupile u skladu s člankom 26. Zakona o kontroli ograničene upotrebe duhana, duhanskih i ostalih proizvoda za pušenje u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj: 38/22).

MINISTRICA
Ana Andrić, mag. iur.